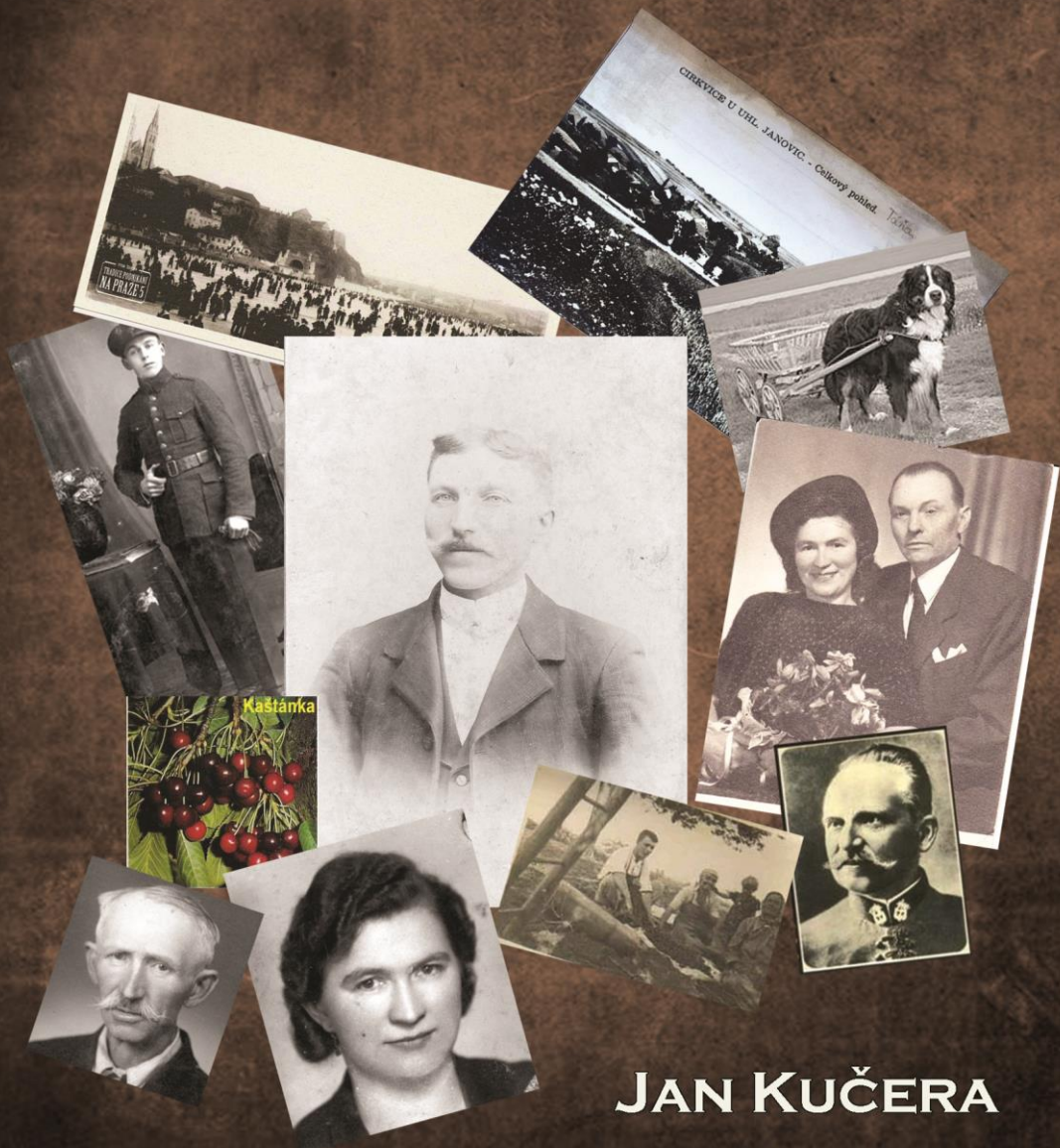

ZAPOMENUTÉ ŽIVOTY

JAN KUČERA

Jan Kučera

ZAPOMENUTÉ ŽIVOTY

Copyright

Autor: Jan Kučera

Vydal: Martin Koláček - E-knihy jedou

2016

ISBN:

978-80-7512-418-0 (ePub)

978-80-7512-419-7 (mobipocket)

978-80-7512-420-3 (pdf)

1. ÚVOD

Každého z nás jednou napadne otázka: „Co po nás zůstane?“ Ano, na prvním místě jsou to děti a to, co do nich snad vložíme, ale nejsme-li známou osobností či VIP, upadneme za dvě tři generace v zapomnění, tak jako celé řady našich předků.

„Lidská sláva, polní tráva!“ říká klasik, ale mne by moc zajímalo, o čem snili moji dědečkové a pradědečkové či prababičky. Zda se jim jejich sny splnily, anebo zůstaly jen jejich toužebným přáním?

Zajímaly by mne jejich lásky i náhody, které je přivedly dohromady a udělaly z nich pár, či dokonce rodinu. Čemu se divili, čeho se báli, za co se styděli a na co byli hrdí. Co je ale realitou? Záznamy z matrik o jejich narozeních, sňatcích a úmrtích. A o ty se zajímá jen hrstka genealogů, kteří vytvoří svůj rodokmen sahající i několik set let do minulosti, ale když se jej zeptáte na toho či onoho předka, krom těchto tří dat a počtu dětí o nich fakticky nic jiného neví.

No a není to škoda? Každý život je svým způsobem jedinečný, neopakovatelný a zajímavý. Vždy je poplatný době, ve které je prožíván a která jej bezprostředně ovlivňuje. Ve své první knize: „Tajný deník ruského legionáře“ jsem se pustil sto let do minulosti a nyní se zkusím vrátit skoro o sto padesát let.

Všichni sníme o lepším životě! Ale v tu chvíli se začnou lidé dělit na dvě skupiny, a to na ty, co čekají, že štěstí jim jejich sny splní samy, což se samozřejmě málokdy stane. No a na ty, co zkoušejí možné i nemožné, aby svého cíle dosáhli. Cíle a sny našich hrdinů byly úměrné době, ve které žili, a i sociálnímu postavení,

kterého dosáhli, ale věřte mi, že jejich radost z dosaženého cíle nebyla o nic menší nežli těch, co něco převratného vynalezli, či těch, kteří složili světoznámou operu, nebo namalovali obdivovaný obraz.

Krom opakovaných cest do archivů jsem měl to štěstí, že jsem se dlouho a podrobně vyptával své maminky na její rodinu a její minulost. Hned mne zaujaly životy mého dědečka i pradědečka Mastného. S mojí maminkou to byly tři generace, které se narodily ve znamení lva a dokázaly se vzepnout a jít cílevědomě za svým snem a životním cílem a hlavě jej dokázaly dosáhnout!

No a už jsme ve druhé polovině devatenáctého století, kdy naši předkové žili v rakousko-uherském mocnářství, kterému vládl císař František Josef I. Platilo se zlatkou, z Prahy do Kolína jezdila už 25 let železná dráha, uplynuly již čtyři roky od nešťastné bitvy u Hradce Králové, kde byla rakousko-uherská armáda na hlavu poražena pruským vojskem a vykrvácely tam tisíce českých synů. Vojenská služba trvala tři dlouhé roky a po takových ztrátách, jako utrpěla armáda u Hradce Králové, byly odvodní komise mimořádně benevolentní, aby doplnily její stavy novým „masem“ pro pruské kanony a jehlovky.

2. NÁVRAT Z VOJNY

Bylo dušičkové počasí, jemně přšelo a z polí již fičel studený vítr. Přidal jsem do kroku, abych se neroztřásl zimou. Míjel jsem školu v Zásmukách, kam jsem před lety chodil, ale ulice byly prázdné. Počasí, že by psa nevyhnal, a já byl rád, že nikoho nepotkám. Uniforma, kterou jsem měl na sobě, mi již dávno nedělala žádnou parádu.

Z hospody zavonělo pivo, tabákový kouř a nějaká polévka? Ale moje kapsa byla prázdná, těch pár krejcarů, které jsem u sebe měl, by mne ani nenakrmilo. Ted' doleva mezi dva rybníčky a je přede mnou kopec zvaný Vostrák, který se dvakrát uhýbá, vždy když si člověk myslí, že už bude končit, se ale šlape dál. Kolikrát jsem jej za své mládí už vyšlapal? Pravda, nikdy jsem nešel sám a ono to v partě nějak lépe utíká. Už jsem prošel Nesmění a už zbývalo jen projít lesem a budu doma. Po třech letech, které byly tak dlouhé, jako bych se vracel nejméně po třinácti letech!

Vrzla branka, Punt'á radostí zakňučel před svojí boudou a už jsem byl na chodbě. Sundal jsem promočený kabát, zablácené boty a smekl jsem čapku. Ano, bylo to jako v mých snech a představách, vytopená seknice, na plotně pára nadzvedávala pokličky u hrnců. U plotny stála moje milovaná maminka, které se již začala ohýbat záda. Dva skoky a držel jsem ji ve svém náručí. Jak byla drobounká a křehká, že jsem se bál, abych ji nerozmačkal. Vydechla jen: „Jozífkú, tak konečně!“

Hned jsem ze sebe vše svlékl a dal sušit. Suché prádlo bylo připraveno v truhle po tatínkovi, který se tohoto okamžiku k mé velké lítosti už nedožil. Ano, ode dneška jsem byl hlavou rodiny já!

Už jsem seděl u stolu, poslouchal maminku a jedl tu nejlepší bramboračku na světě a dozvěděl se, že všude chybí chlapi. Někteří padli u Hradce, ale hodně jich je na vojně. Zrovna před měsícem celá vesnice vyprovázela dvanáct mladých hochů. Ano, se slávou a hudbou odcházejí a jako tuláci se po letech trousí domů, tak jako já.

Po večeři jsem padl do postele a spal jsem celou noc a celý den. Probudil jsem se zase na večeři, po ní jsem si vzal taťkův klobouk, plášť, jeho knír mi narostl na vojně, a šel jsem mezi chlapy na pivo. Když jsem otevřel dveře a vstoupil do místnosti, všichni ztichli a valili na mne oči. Dokonce i nejedna brada spadla pod otevřená ústa dokořán. Až když jsem smekl klobouk a pozdravil, všichni vydechli, tak jsem byl podobný svému zesnulému otci.

Všichni se ke mně hrnuli, zdravili mne a obdivovali mou podobu s tatínkem. A opravdu, v celé hospodě byli jen chlapi tak nad třicet. Jen dva postižení hoši, které asi neodvedli, seděli tiše v rohu u piva. Jednoho Pán Bůh poznamenal na duši a druhého na těle.

Přisedl jsem si a už se hovor točil kolem žen a dívek. Sám jsem jen poslouchal a hned první večer jsem se dozvěděl vše, co mi maminka nemohla či nechtěla povědět. Také jsem odcházel na vojnu s Marií z hájovny v srdíčku, ale tři roky byly dlouhou dobou pro mne a ještě delší pro ni. Vdala se do Suchdola, už před rokem.

Chlapi si rozdělili všechny volné ženy na dvě skupiny, mladé a většinou chudé vdovy s malými dětmi na černé vdovy a na bílé vdovy dívky, které čekají na návrat těch svých vojáčků nebo studentů celé dlouhé roky.

Sám jsem byl překvapený, kolik je tu volných žen a dívek. No a blížila se posvícenská zábava a s ní i přehlídka, na kterou jsem se neskutečně těšil. Maminka pekla makové bochánky na

posvícenskou zábavu a já měl dost času nechat si upravit u krejčího tatínkův sváteční oblek, byl mi trochu fest.

Krom slepic a králíků jsme měli mladou kozičku, která dávala slušnou porci mléka, a prasátko. V nájmu jsme měli tři korce pole na obilí, brambory a zelí. Chudé to hospodářství mladého chalupníka, či domkáře? Ale byl jsem zdravý, na vojně jsem ještě zesílil a žádná práce pro mne nebyla moc těžká.

Ve třech chalupách, kde chyběli chlapi, jsem naštipal dříví na celou zimu a oni mi zaplatili v naturáliích. Většinou dřevem nebo senem. Oboje jsme na zimu potřebovali, protože tatínek, než odešel na věčnost, několik měsíců polehával a nestačil vše připravit na zimu. Brambor a obilí jsme měli pro nás dva na zimu dost, půda byla plná sena a domek celý obložený dřevem. Byl jsem spokojený a zima mohla přijít, jen mi pořád vrtalo v hlavě, proč mne maminka poslala k vdově Otylce ještě jednou?

Dříví jsem jí už naštipal, svůj díl dřeva jsem si od ní odvezl, a bylo dokonce krásně suché. Když jsem k ní vešel do seknice, zalilo mne příjemné teplo, na kamnech voněla káva a na stole byly makové koláče. Petrolejka svítila na ještě mladou a žádoucí ženu, které jsem si v zápalu práce ani pořádně nevšiml, ale chtěl jsem rychle doplnit naše zásoby dřeva na zimu.

Přiznávám, že tři roky celibátu byly dlouhé, a když si sedla na můj klín a já se dotkl jejího pevného řadra, už jsem ji nesl v náručí do rozestlané postele. Byli jsme oba vyhladovělí po fyzické lásce a vzájemně jsme se ten večer obdarovali. To ale nebylo vše. Když jsem se začal oblékat, přioblékla se také, posadili jsme se ke stolu a teprve nyní jsem pochopil, že milování nebyl hlavní důvod mé návštěvy.

Začala: „Josefe, líbil ses mi ještě před tím, nežli jsi odešel na vojnu. Dokonce jsme spolu několikrát tančili a ty jsi mne políbil. Ale měli jsme oba upito a já jsem už byla vdaná. Ale k věci, můj nebožtík manžel měl plán, jak si vydělat bez úvěru na krávu nebo pole, jen jej nestačil uskutečnit. Já jako žena to nemohu zrealizovat

sama, ale potřebuji chlapa, kterému mohu věřit a který mne nezradí.“ Já jsem mlčel, a tak pokračovala dále:

„Mám známou trhovkyni v Praze, která je ochotná, zvláště v zimě, platit za čerstvé potraviny velmi slušné ceny. V každé chalupě je nějaký přebytek a my respektive ty, bys je mohl na čestné slovo posbírat a v Praze trhovkyni prodat. Rozdíl v cenách bude náš, no a za pár let?“ Tím mi nasadila do hlavy takového brouka, že jsem dokonce zapomněl na to, jak mi bylo před chvílí krásně.

Za chvíli jsem byl doma, ale dlouhé hodiny jsem sebou házel ze strany na stranu a ne a ne usnout.

Dali jsme si čas do konce roku na rozmyšlenou a potom bych zkusil zajet s první várkou zboží do Prahy.

3. POSVÍCENÍ

Měl jsem tři roky vojny na přemýšlení, jak se dostat z toho koloběhu chudoby domkářů. Stovky hodin na vartách jsem myslel na to, jak si vydělat nějakou tu zlatku a koupit si vlastní pole a třeba i krávu. Oboje přináší přebytek, který se dá prodat a za který přikoupit další hospodářství. Při druhé návštěvě jsme si opět po milování sedli a přemýšleli, od koho by se daly získávat přebytky pravidelně celou zimu. Jediné, co jsme vymysleli, bylo, že se budu muset začít točit okolo několika bílých vdov, jejichž rodiny jim šetří na věno. Do posvícení mi má tajná milenka zjistí, které by byly pro nás nejvýhodnější, a na tancovačce se budu muset postarat sám.

A byl tu ten slavnostní den s mimořádným obědem, po kterém se sousedé navštěvovali, popovídali si a večer šli společně na taneční zábavu. K nám přišla řada strýců a tetiček, pozdravit a přivítat mne v obci po mém návratu z vojny. Tatínka i naši rodinu měli v obci všichni rádi.

K tanci i poslechu nám hrála taneční kapela pana učitele Železného z Vavřince. Můj tajný spojenec, Otýlie, se mne před ostatními stranila. Jen jsme se letmo pozdravili a ona se dala do hovoru se dvěma dívenkami, což bylo znamení pro mne. Otylka to měla vše promyšlené.

Já přišel s maminkou, která se posadila mezi své vrstevnice, a já jsem si od té chvíle připadal jako nějaký paša ve svém harému.

Jak začala hrát muzika, šla část děvčat tančit ve dvojicích, takový tam byl nedostatek tanečníků. Svobodných do třiceti tam bylo jen šest.

Šaty mi slušely a těch pár krejcarů krejčímu za jejich úpravu se vyplatilo. Byl jsem po tatínkovi štíhlý a vysoký. Na první valčík jsem šel pro svoji milou maminku a předvedl jsem se všem na poloprázdném parketu. Nemohl jsem pořád pochopit, kolik dívek za ty tři roky dospělo, a jak rychle se změnilo z dětí v žádoucí ženy.

Jen na vysvětlenou, bílé vdovy se říkalo dívkám, které měly s nějakým chlapcem známost, která pokračovala i v době jeho nepřítomnosti způsobené chlapcovými studii, nebo vojnou. Tyto páry snily o společném životě ale ušetřit či spíše si vydělat dostatek peněz na samostatný život a hospodaření trvalo dlouhá léta, což většina dívek či jejich rodičů nevydržela. Ale přestalo se jim říkat panenka a tradovalo se o nich, že jsou už povětšinou ženy.

Nepamatuji tancovačku, kde bych se tak natancoval jako na tomto posvícení. Nakonec jsem se k oběma označeným dívkám dostal a s oběma jsem si zatančil. Byla to děvčátka tak šestnáctiletá, samý ruměnc, ale nakonec se obě rozpovídaly o těch svých. Oba na podzim odjeli na vojnu a dívky se domnívaly, že já jim budu rozumět, když mám tuto tříletou vojenskou zkušenost za sebou.

Jen s jednou se mi podařilo dostat z kola ven a jít na štamprdle. Alkohol působil velmi rychle a už jsem byl s Terezkou sám v průchodu. Aby jí nebyla zima, hodil jsem přes ni svůj kabát, z vděčnosti se ke mně přimáčkla, já neváhal a už jsem ji líbal. Chvilí se bránila a potom mi šeptla do ucha, že půjde v pondělí večer zapálit svíčku na hrob do Vavřince, abych na ni po cestě počkal.

Dlouho po půlnoci jsme šli s maminkou domů a já byl zcela střízlivý. Těch pár piv jsem vytancoval. Jen na půl ucha jsem poslouchal maminku, která mi vypočítávala, co by která z dívek dostala věnem. Maminky svobodných dívek začaly nahazovat udičky.

Nedělní oběd mne přesvědčil, že do toho mám jít! Po obědě jsem to vysvětlil mamince a ta souhlasila. Celý život se s tatínkem dřeli na cizím a výsledek? Na stará kolena měli to co na začátku

svého snažení. Naopak, pomohla mi najít několik maminek, které by se mohly stát stálými dodavatelkami přebytků, jelikož šetří dcerám na věno a potřebují hotové peníze.

Pak mne napadl ještě jeden informační zdroj, pan farář z vavřinecké fary. Často jsem mu v mládí ministroval a měl mne rád, že jsem mu při mši pomáhal nad rámec svých povinností. Hned v pondělí jsem jej navštívil s lahví šípkového vína a milý farář se po několika skleničkách sám rozpovídal.

Nabídl jsem mu hned ze začátku, že mu zdarma naštipu dříví na zimu a dostal jsem klíč od farního seníku s uloženým dřevem. Pak si začal stěžovat na děvčata i chlapce, že nedodrží desatero a udržují předmanželské vztahy. Sodoma a Gomora byla za každou druhou větou a hlavně mladí neposlouchají jeho dobře míněné rady, aby si hledali životní partnery mimo rodnou obec, ve které jsou za staletí poddanství a zákazu stěhování více méně všichni příbuzensky spřízněni.

Zato mně tato informace utkvěla v mysli a v budoucnu jsem se jí řídil v zájmu svých nenarozených dětí. Ale venku se začalo stmívat a mne pátil klíč od farního seníku v ruce. Omluvil jsem se panu faráři s tím, že začnu až zítra a vyběhl jsem do deště. Po pár krocích jsem byl pod střechou, zkontroloval jsem okolí a čekal na Terezku. Do půl hodiny jsem ji viděl, jak běží ze hřbitova, a jen tak tak jsem ji chytil za ruku a vtáhl ji dovnitř. Jen krátce vykřikla a už jsem jí ústa pokryl polibky.

Vykroutila se mi z náručí a začala mi popisovat svoji lásku, která začala o žních, když pomáhala na statku, a o pět let starší Jirka jako syn šafáře ji přesvědčoval o tom, že je její povinnost být na něj hodná a skoro vše mu dovolit. Sama nevěděla, o čem hovoří, doma jí nikdo nic neřekl a z dětí byla doma nejstarší.

Mnoho jsem z toho nevnímal, jen jsem se nemohl vynadívat na tu jemnou dětskou tvářičku s ruměncem, kontrastující s překrásně vytvarovaným ženským poprsím prosvítajícím ze zcela promočené blůzky, protože si sundala kabátek a hodila si jej přes hlavu a ramena.

Až když jsme si sedli do sena, na které jsem hodil svůj kabát, tak jsem začal vnímat její překotný hovor. Nemohl jsem uvěřit tomu, že by byla tak důvěřivá a skutečně si myslela, že musí dospělému muži ve všem vyhovět a ve všem jej poslechnout? Za chvíli už jsem věřil všemu, když mne prosila, abych to nikomu neříkal, aby se to ten její Jiří nedozvěděl. Při tom si sundala promočenou blůzku a lehla si do voňavého sena.

Opět jsem si začal připadat jako nějaký Paša v harému, hlava se mi točila jako po lahvi nějaké silné kořalky. Pořád mne při milování hladila po tváři a děkovala mi, že jsem hladce oholený a nepoškrábu jí tváře jako Jiří. Venku přestalo pršet, Terezka se očistila od sena, oblékla si kabát, upravila vlasy, vykoukla ze dveří a utíkala do tmy. Já šel chvíli po ní a celou cestu jsem jen a jen kroutil hlavou nad tím, jakým zázrakem se tak rychle a snadno splnily mé nejtajnější erotické sny z vojny.

4. BÍLÉ VDOVY

Doma jsem s pomocí informací od maminky, pana faráře a Otylky sestavil dva seznamy. Těch, co budou dávat přebytky pravidelně, a těch, co budou mít přebytky jen občas. Nejvíce mne ale trápily dvě věci. Jak v mrazech uchovat potraviny nepoškozené, a hlavně jak je levně dopravit do Prahy?

S první věci mi poradila maminka. Byla velmi šikovnou košíkářkou, dokázala z kvalitního proutí uplést cokoli. Nakonec upletla ze suchého proutí dvě nůše a dvě košatiny, oboje s dvojitými víky. Prostor mezi oběma nůšemi a košatinami, z nichž jedna byla menší, jsme s maminkou vyplnili peřím. Potom jsme ještě do vnitřního prostoru dali seno, aby to byla další izolační vrstva.

Hrál jsem si s tím skoro měsíc a mezitím jsem zjistil, že milá Tereza si pustila pusu na špacír, a mne zastavila asi po týdnu její kamarádka Anička, se kterou jsem také tančil na posvícení, a vyčetla mi, že dávám Terezce přednost před ní.

Když uviděla údiv v mojí tváři, hned dodala, že je o rok starší nežli Tereza a už také ví, že zatím jsem si závazně žádnou dívku nevybral. Také se ke mně naklonila a šeptala mi do ucha, že slyšela, že budu vybírat potraviny na dluh a vozit je do Prahy na kšeft. A ona by přesvědčila rodiče, aby mi uvěřili a dali mi potraviny na čestné slovo. No, a pokud by rodiče viděli, že se k sobě máme, bylo by to pro ni lehčí.

Pořád jsem si musel říkat v duchu, že nejsem paša a nemohu mít harém, i když se mi tato možnost ze všech stran nabízela. Proto jsem jí odpověděl, že mi bude milejší ta z obou

kamarádek, která mi domluví co nejvíce dodavatelů. Anička se jen usmála a odběhla pryč.

Jen jsem si oddechl, zastavovali mne sousedé a dle svých možností mi nabízeli produkty a já pochopil, že naše rodina má v obci dobrou pověst a panuje zde absolutní důvěra v naši poctivost. Ale také nesmím zapomenout jednu důležitou návštěvu, a to když k nám přišel pan učitel a kapelník Železný. Před lety mne učil a mnohokrát jsem si zatancoval při hudbě jeho kapely.

S velikou úctou jsem jej přivítal a pozval dále. Maminka mu nalila meltičku a dala koláče ještě z posvícení. Pan učitel vždy platil mezi ty moudřejší, za kterými se chodilo o radu. Já jsem na něj měl jen dobré vzpomínky, nepamatoval jsem se, že by na mne kdy musel vzít rákosku. Učil jsem se dobře.

Byl jsem zvědavý, s čím přišel, a už to tu bylo. Šel hned k věci: „Jozífků já si pamatuji, že jsi dobře foukal do trumpety.“ Jen jsem se stačil začervenat a on pokračoval dál: „Také jsem slyšel, že chceš obchodovat,“ a tázavě se na mne podíval.

„Nevím, jak tyto dvě věci spolu souvisí, ale ano, máte pravdu v obojím.“ On mi potom řekl, že se mu trumpeták přiřzení na Moravu a vidí, že já jsem dostal rozum a pochopil jsem, že bez peněz se z tohoto chalupářského srabu nikdy nedostanu. Ano, měl pravdu a také mi řekl, že když budu s kapelou chodit po okolí na zábavy, získám přehled o cenách jednotlivých komodit, které jsou na venkově a ve městě dost rozdílné, a to by mne mohlo hodně zajímat. Musel jsem jen souhlasit a potom přišla ledová sprcha. Říkal mi, že zdaleka nejsem první, kdo na tuto věc přišel, ale ceny formanů za dopravu zboží a osob jsou tak vysoké, že je jen otázkou, zda se to vše vyplatí. Svou návštěvu skončil tím, že to mám zkusit, ale nemám mít příliš velké oči, až vše zaplatím, co mi zůstane.

Tak jsem začal chodit na zkoušky kapely do Vavřince a spojil jsem to se štípáním dříví pro pana faráře a občasnými schůzkami s Terezkou na farním seníku.

Také jsem se seznámil s dalšími bílými vdovičkami, ale už jsem odolával, a vše nechal v rovině *snad a možná*. Rychle jsem se dostal jako muzikant do formy a přišla moje první zábava až na Vyžlovce.

Po cestě jsem se dozvěděl, že náš klarinetista Jakub Kmoch ze Zásruk je můj vzdálený strýc z otcovy strany. Jeho syn František je kantorem v Suchdole a úspěšně komponuje. Některé jeho skladby dokonce máme v našem repertoáru. To povídání mne moc potěšilo a aspoň nám cesta rychleji utekla.

V hospodě na Vyžlovce byl velký sál a sešlo se tam celé okolí. Hned jsem přestal litovat ztraceného času na zkouškách i na cestách za výdělkem. Děvčata tam byla jako růžičky, radost na ně pohledět.

Také jsem byl zvědavý, kolik za hraní dostaneme. Ze začátku jsem se ještě musel dívat do not, ale pak jsem se rozehrál tak, že jsem měl čas, hlavně při svém sólu, na trubku, prohlédnout si místní krasavice, a že bylo na co koukat!

Je pravdou, že jsem trubku po dobu vojny neodložil a troubil jsem budíček i večerku a vše, co bylo potřeba. Ale už bylo po půlnoci a já si představoval tu krutě dlouhou cestu domů, až do mne strčil strejda Kmoch a šeptal mi do ucha: „Podívej se na tu dívku vlevo na kraji sálu, od tvého sóla na trubku z tebe nespustila oči!“

Já jsem se nenápadně podíval naznačeným směrem a i na tu dálku bylo vidět, jak děvče zrudlo a sklopilo oči. Měla na sobě kroj, přes ramena přehozené dva silné copy a andělsky rozkošný, skoro dětský obličej.

Zeptal jsem se kapelníka, zda by mne neuvolnil na tanec, on na mne jen jedním okem mrkl a já za chvíli seběhl na parket, uklonil se před dívkou a vyzval ji k tanci. Oči se jí tak rozšířily, že jsem myslel, že se v nich utopím, ale už jsem ji držel v pase a byli jsme v kole. Najednou jsem si všiml, že údiv v její tváři vystřídal strach, a ona mi šeptala, že je s ní chasník, který si na ni dělá nárok